

עא:

עין משפט
גר מצוה

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

מסורת הש"ס

(א) ויגיל והתקן (ב) לקמן
ע"ה (ג) כ"ח כדומה ויגיל
מ"ש לעיל ט. בשם הערוך.
(ד) קדושתו מל: ויגיל
כ"א: (ה) (ש"ס) ג"י תפוס
מכוסים י"ל. ד"ה מטענין
וע"פ כחוס' סנהדרין סח:
ד"ה קטן (ו) ובמדרש י"ח.
(ז) ד"ה מ"א: (ח) ג"י ר"מ
רלשון (ט) (י) ויקרא ט'
מכ"ב ל' י' ג"ל לפדות
המשכנתא לכ"ה או אפילו
לישראל אף שישראל למלוא
א"י פורע שביל הנכרי ט'
ד"ל.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כגון וכו'
שיאמר המלוה אני פורע
לך בשביל:

גליון הש"ס

נ"ב ע"ג קרקע והש"ס.
ע"ן לקמן ד"ף ק"ב ע"כ
תוס' ד"ה חומר: ת"כ
ר"ה שפ"א וכו' בבית
לש"ה בני ישראל ונתחם
ד"ף ט' ע"ג תוס' ד"ה
לפקד:

הגהות הגר"א

(א) ר"ה ד"ה ל"ח נכ"ה
ישראל יתבע כ"י. ג"כ ויבד
ש"ס. ויבשרתא כתב לאתי
אסור אלף בערב שלף
ד"ח ש"ח ד"י ע"ס הלוה
כלל מ"ה (ועמ"ש רבינו
יב"ד ט"י ק"ה ס"ק כ'
ה"א) [ב] תוס' ס"ה
ט"ן. וימיר לישראל ט"י.
ג"כ הרב"ש ח"ק ע"ז
וע' רל"ש:

ע"כ למאן. מי הוא המלוה שאני מומר לעשות לו ערב: **אלו עובדין**. משום לא תשימון (שמות כג): **ואם כיון דנכרי כפר ערבא** אזיל. אינו מוכר אלף את הערב: **הוא ניהו דשקיל רביע**. ערב זה הלוה מן הנכרי וזמר והלוה לישראל: **לדון בדיני ישראל**. [א] יתבע מן הלוה מחלה וכשלא ימצא אללו יגבה מן הערב והשתא אין הערב ליה ממחילה הלכך כי פורע לנכרי ה"ה שעתא הוא דלחופיה לחבריה ומלאי דמוחף ליה שקיל מיניה: **אסור**. דהוא ניהו דקא מוחף ליה ברביית: **ואם העמידו אלל נכרי**. אע"פ שישראל נתנו לחבירו כמלות הנכרי: **מוסר** דשלומו הוא: **ואם העמידו אלל ישראל אסור**. ואף פי שקיבלם זה מיד נכרי משום דנכרי שליח של ישראל ושלוחו של אדם כמותו: **בשנתא סיפא**. דקתני אס העמידו אלל ישראל אסור דמשמע שנכרי זה שאל ישראל חומרא דרבען הוא למיכר. דהא דק"ל דשלומו של אדם כמותו שולח ישראל ושליח ישראל נאמר דמתרומה גמריין בפרק שני דקדושין (דף מ"א:) אחס גס אחס"י לרבות שלוחכם מה אחס בני ברית אף שלוחכם בני ברית: **אלל רישא**. דקתני בני העמידו אלל נכרי מומר: **כיון דאין פורס שליחוס לנכרי** וישראל מישראל קיבלם הוא ניהו דשקיל רביית: **דאמר לו נכרי** לישראל רלשון: **הניחם על גבי קרקע** והפטר. וכן עשה ומשם נטלם ישראל שני: **כגון שנשא ונתן הנכרי כיד**. וקבלם מן הרלשון ונתנם לשני: **אדעתא דידיה דישאל**. שהרי הוא הביאו אללו והיו נכרי שלוחו ונתמיר מדרבען למיכר דמתמריין כפיפא: **שליחוס דכל הסורה כולה**. שיהא שלוחו כמותו: **מפרומה גמריין** לה. דקדושין: **אבל אן לדידהו**. כגון רישא דביתתא הוי שליח וסיפא לתומרא דלמאן: **אן לדידהו נמי** מה אחס בני ברית ואחס היינו שולחים לא נאמרה שליחות אלל בשולח ישראל שליח ישראל. מאן דגריס הכא אף שלוחכם בני ברית משתבש: **וזיה מדרבען איה ליה** שיהא ישראל וזה ללודן נכרי הלכך ההוא ישראל וזה ליה מדרבען כהלוה זו מישראל אשני: **קטן ליה שליחות** דכי כתב שליחות בגדול כתב דראוי לתרום שיהא הקדשו הקדשו ודיבורו חל דגבי הקדשות ונדריס איש כתיבט' וגבי מרומה מאת כל איש אשר ידבנו לכו וגו' (שמות כה):

ע"כ למאן אילימא ערב לישראל והוא תנא אלו עובדין בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים אלא לנכרי וכוון דדיניה דנכרי דאזיל בתר ערבא איהו ניהו דקא שקיל מיניה רבייתא אמר רב ששת שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו לדון בדיני ישראל רביית נמי לוי לשקול אמר רב ששת שקיבל עליו לוי ולא קיבל עליו לוי: מלוה ישראל מעותיו של גברי מדעת הנכרי כו': תנו רבנן מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי אבל לא מדעת ישראל כיצד ישראל שלוח מעות מן הנכרי ברביית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו אסור ואם העמידו אצל נכרי מותר וכן גברי שלוח מעות מיישראל ברביית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו מותר ואם העמידו אצל ישראל אסור בשלמא סיפא לחומרא אלא רישא כיון דאין שליחות לנכרי איהו ניהו דקא שקיל מיניה רבייתא אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא ברביה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון דאמר ליה הניחם על גבי קרקע והיפטר אי הכי מאי למימרא אלא אמר רב פפא כגון שנטל ונתן ביד ואכתו מאי למימרא מהו דתימא נכרי גופיה כי עביד אדעתא דישאל קא גמיר ויהיב קמ"ל רב אשי אמר כי אמריין אין שליחות לנכרי הני מילי בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לנכרי והא דרב אשי ברוותא היא מאי שנא תרומה דלא דכתיב ואתם גם אתם ומה ד'מה ואתם בני ברית אף שלוחכם נמי בני ברית ושלחות דכל התורה כולה נמי מתרומה גמריין לה אלא דרב אשי אמריין אין שליחות לנכרי הני מילי אינהו לדין אבל אן לדידהו הוינא להו שליח והא דרב אשי ברותא היא ג"ש אינהו לדין דלא דכתיב אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אן לדידהו נמי מה אתם בני ברית קאמר אלא הא דרב אשי ברותא היא רבינא אמר נהי דשליחות לנכרי לית ליה זכיה מדרבען אית ליה מידי דהוי אקמן קמן לאו

מצאו ישראל אחר אמר לו תנם לי ואני אעלה לך כו'. ואם תאמר מאי איריא ואני אעלה לך אפילו אמר אני אעלה לנכרי אסור דלא שרי אלל בהעמידו אלל נכרי כיון דמלוה מעותיו לחבירו כדי שיפרע לנכרי רביית בשבילו לא היה המלוה חייב לנכרי רביית כיון דמשכר הלוואה נתן לנכרי הרביית ע"פ המלוה הרי הוא כנותן למלוה עצמו מדין ערב כמו מן מנה לפלוני ואקדש אי לך דמקודשת מדין ערב כפי"ק דקדושין (דף ל"ו) וכן קשה כפיפא וי"ל דנקט לך משום העמידו לאשמועינן רישא דאפילו מקבל נכרי רביית שרי כיון שמקבלו בשביל נכרי וכן כפיפא כשהעמידו אלל ישראל אסור אפילו מקבל הנכרי רביית: **בשלמא סיפא** לחומרא. תימנה אמאי לא היו רביית גמור כשהעמידו אלל ישראל אפילו מקבל הנכרי רביית שהרי נעשה ישראל שני שלוחו של רלשון לקבל חובו מידו של נכרי וי"ל דאפילו שויכל לכות לחבירו כמלאכה הכא אין קבלתו מן הנכרי וזכה לישראל חבירו דנהי אס היה נכרי נתקרי מעותיו היה יכול לכות לחבירו והשתא מיהא שנגברי אינו מפקיין אלל גא לכות מעותיו למלוה על ידי זה הלוה אין לו כח לכות שאס כן היה ישראל המקבל שלוחו ואין שליחות לנכרי אלל להיות מותר אשי העמידו אלל ישראל אזי לאו דלחומרא אמריין דיש שליחות לנכרי אלל רישא אמאי שרי בהעמידו אלל הנכרי כיון דאין שליחות לנכרי נתנא דישאל שני לא זכה בקבלתו לנכרי ואינו חייב לנכרי כלום אלל לישראל וכשנתן רביית לנכרי הרי הוא נתן עבור ישראל המלוה ופוטרו נגד הנכרי והוי כנותן לישראל עצמו ומשני דאמר ליה הניחם ע"ג קרקע והפטר והלוה יטלם מעל גבי קרקע בציווי הנכרי להחמיצ לו קרן ורביית ואפילו שלא הפקיר ישראל המעות כשנתנם ע"ג קרקע והוי עדיין שלו כשנטלם ישראל שני מכל מקום כשפורע לנכרי רביית אינו בשביל ישראל רלשון שהרי כבר פטרו הנכרי אלל כשלא הניחם ע"ג קרקע אלל אמר מן לפלוני ישראל והפטר ואני אתנה עמו שיתן לי קרן ורביית היה אסור אע"פ שעתה נמי אינו פורע לו רביית לפטור את הרלשון שהרי כבר פטרו הנכרי מכל מקום כיון שקבל המעות מיד ישראל הרלשון שהיה עד עתה המעות באחריותו נראה כנותן לו רביית אע"פ שאינו מתנה עמו אלל הנכרי:

כגון שנשא ונתן ביד. אומר רבינו תם דהשתא הו לא אמריין סיפא לחומרא כדזהו אמריין מעיקרא אלל מיירי נמי כגון שנטל ונתן ביד שקיבל ישראל המעות מן הנכרי ונתנם לחבירו וקמ"ל דלא אמריין אדעתא דנכרי גמיר ומקני ליה וה"ג איכא בשלמא כפי"ק ארבעה חתין (יבמות דף ל"ד). דלא קאי גבי בשלמא כולוה משתכח להו דשוו שליח ומחוק פ"ה ור"ח משמע דלעולם סיפא לחומרא כתוב בירושלמי ישראל שמתה נכרי אפוטרופוס או סנטר מותר ללוות ממנו ברביית ונכרי שמתה או סנטר אסור ללוות ממנו ברביית מעותיו של נכרי שמופקדין ביד נכרי מותר ללוות ממנו ברביית זה הכלל כל שהוא באחריות ישראל אסור באחריות נכרי מותר ובתשבוה אחת כתב רבינו תם דהיתר גמור הוא כהאי גוונא שישלח ישראל הלוה משכנתתו על ידי נכרי או על ידי והמלוה יקבל משכנתת מיד נכרי ויתן המעות לנכרי או אפי' לישראל אף שיאמר המלוה אני (א) מלוה לך בשביל הנכרי ולא יכא סומך המלוה כלל על הלוה כ"א על המשכנתות והלוה הוא מסולק מן המשכון שהרי אם אנד אין לו דין ודברים עם המלוה שהרי לא קבלו אלל מיד נכרי [ב] ומותר לישראל להיות ערב בשביל נכרי דישאל המלוה לא בתר ערבא אזיל אלא בתר ליה אזיל ופי לא יפרע הנכרי יפרע ישראל והרביית דהשתא הוא דמוחף לנכרי:

ק"ב א ב מ"י פ"ה
מלכות מלוה וזה
הלוה ה סתם לאין ק"ב
טושי"ט י"ד ס"ר ק"ב ספ"ק
ז:
ק"ב ג מ"י ע"ס הלכה ג
סמך ט"ט טושי"ט י"ד
ס"ר ק"ב ספ"ק ז:
ק"ב ד מ"י ע"ס ז:
טושי"ט ע"ס ספ"ר
ז:
ק"ב ה ו מ"י ע"ס ה"ג
טושי"ט ע"ס ספ"ק ז
[ז]:
ק"ב ז מ"י פ"ד מה"ל
תרומות הלכה ז:
ק"ב ח ט מ"י פ"ג
מלכות מלוה
ותוספי' הלכה ז טושי"ט
ח"ת ס"ר ק"ב ספ"ק ז:
ק"ב י מ"י ע"ס ה"ג
טושי"ט ע"ס ספ"ק
ז:
ז:

תורה אור השלם

1 כן תרמו גם אתם
תרומת ה' מכל
מעשרותיכם אשר תקחו
מאת בני ישראל ונתתם
טעמו את תרומת ה'
לאהרן הכהן:
במדבר י"ב כח

אף על גב דלית ליה שליחות אית

תם דהשתא הו לא אמריין סיפא לחומרא כדזהו אמריין מעיקרא אלל מיירי נמי כגון שנטל ונתן ביד שקיבל ישראל המעות מן הנכרי ונתנם לחבירו וקמ"ל דלא אמריין אדעתא דנכרי גמיר ומקני ליה וה"ג איכא בשלמא כפי"ק ארבעה חתין (יבמות דף ל"ד). דלא קאי גבי בשלמא כולוה משתכח להו דשוו שליח ומחוק פ"ה ור"ח משמע דלעולם סיפא לחומרא כתוב בירושלמי ישראל שמתה נכרי אפוטרופוס או סנטר מותר ללוות ממנו ברביית ונכרי שמתה או סנטר אסור ללוות ממנו ברביית מעותיו של נכרי שמופקדין ביד נכרי מותר ללוות ממנו ברביית זה הכלל כל שהוא באחריות ישראל אסור באחריות נכרי מותר ובתשבוה אחת כתב רבינו תם דהיתר גמור הוא כהאי גוונא שישלח ישראל הלוה משכנתתו על ידי נכרי או על ידי והמלוה יקבל משכנתת מיד נכרי ויתן המעות לנכרי או אפי' לישראל אף שיאמר המלוה אני (א) מלוה לך בשביל הנכרי ולא יכא סומך המלוה כלל על הלוה כ"א על המשכנתות והלוה הוא מסולק מן המשכון שהרי אם אנד אין לו דין ודברים עם המלוה שהרי לא קבלו אלל מיד נכרי [ב] ומותר לישראל להיות ערב בשביל נכרי דישאל המלוה לא בתר ערבא אזיל אלא בתר ליה אזיל ופי לא יפרע הנכרי יפרע ישראל והרביית דהשתא הוא דמוחף לנכרי:

שער